

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuuleminen: HE 191/2022 vp

Kehitysvammaisten Tukiliitto,

lakimies Tanja Salisma

11.11.2022

Esityksessä paljon hyvää, mm.:

- Kannatettavat tavoitteet ja peruslähtökohdat YK:n vammaissopimuksen pohjalta (esim. tarvelähtöisyys diagnoosien sijaan)
- Soveltamisala parantunut: vähemmän väliinputoajia
- Tuetusta päätöksenteosta säädettäisiin vihdoin laissa
- Vammaisen lapsen asumisen tuesta esitettävä yhtenäinen pykälä

Tarvitaan kuitenkin korjauksia...

- ...jotta laki saadaan linjaan vammaissopimuksen kanssa ja myös käytännössä toimivaksi
- Suurimmat korjaustarpeet koskevat
 - uhkaavaa asiakasmaksurasituksen kasvua,
 - työ- ja päivätoimintaa ja työhönvalmennusta,
 - vapaa-ajan avun yhdenvertaisuutta sekä
 - vaativan moniammatillisen tuen ja asumisen tuen suhteen selkiyttämistä
- Muita muutostarpeita on listattu Tukiliiton kirjallisessa lausunnossa (ml. konkreettisten muutosehdotusten lista lausunnon lopussa)

Asiakasmaksurasituksen kasvu

- Palveluihin pääsemiseksi välttämättömiä kuljetuksia ehdotetaan omavastuulliseksi liikkumisen tueksi: tulee palata aiempaan ehdotukseen kuljetusten sisältymisestä maksuttomina palveluihin, kuten nykyään erityishuollossa
 - Erityisesti kuljetukset työ- ja päivätoimintaan, jonka asiakkaat eivät ehdotuksenkaan mukaan yleensä pysty maksamaan omavastuita
 - Vammaisen lapsen kodin ulkopuolisen asumisen maksujen tulee perustua nykyisin tavoin lapsen omiin tuloihin; esitetyt elatuslain mukaisesti määräytyvät maksut ovat kohtuuttomia ja tulevat helposti palvelun käytön esteeksi
 - Vamman vuoksi tarvittavan ap-/ip-toiminnan tulee 3.-9. luokilla olla VPL:n mukaista lyhytaikaista huolenpitoa, eikä perusopetuslain mukaista maksullista toimintaa
- Jos näitä muutoksia ei tehdä, **vammaiset ihmiset maksavat normaalisuusperiaatteen vastaisesti vamman vuoksi tarvittavasta avusta ja tuesta** ja joutuvat epäyhdenvertaiseen asemaan suhteessa vammattomiin ihmisiin

Työ- ja päivätoiminta ja työhönvalmennus

- Päivätoimintaa tulee saada yksilöllisen tarpeen mukaan ilman tiukkoja rajouksia alle vanhuuseläkeiän oleviin ja työtoimintaan kykenemättömiin
 - Myös paljon tukea tarvitsevien voitava jatkossakin saada joustavasti esim. päivätoimintaa ja käydä tuetussa työssä
- Työhönvalmennuksesta tulee säätää osana VPL:n valmennusta, koska muuten se poistuu kokonaan laista, eikä sitä välttämättä silloin juuri järjestetä
- Työtoiminnan saanti tulee turvata jatkossakin subjektiivisena oikeutena jättäen väliaikaisesti voimaan kehitysvammalain sitä koskevat pykälät
 - Ei tule järjestää tätä ehdotetusti harkinnanvaraisena v. 1982 SHL:n §:ien nojalla, joita ei ole tarkoitettu eikä käytetty tällaisen toiminnan järjestämiseen

Vapaa-ajan avun yhdenvertaisuus

- Henkilökohtaisessa avussa ehdotetaan säilyvän monia vammaisia ihmisiä syrjivä voimavararajaus, jolloin sen ulkopuolelle jääville tulee järjestää vastaava apu muulla tavoin
- Ehdotettu erityinen osallisuuden tuki on epäyhdenvertainen suhteessa vapaa-ajan henkilökohtaiseen apuun, koska sen lakisääteiset vähimmäismäärät olisivat paljon pienempiä, vaikka sen suunnitellut asiakkaat ovat suurimmassa vaarassa syrjäytyä, ja heidän osallisuutensa toteutuminen vaatii eniten apua ja tukea ja toimiminen heidän kanssaan riittävästi aikaa:
 - Henkilökohtainen apu: väh. 30 h/kk
 - Erityinen osallisuuden tuki: väh. 10 h/kk ja 1.1.2026 lukien 20 h/kk
- Erityistä osallisuuden tuesta ei saa tulla ”kehitysvammaisten ihmisten ja lasten henkilökohtaista apua”, vaan henk.koht. apua toteutettaessa tulee voida edelleen tarvita myös esim. ohjausta, kunhan palvelun myöntämisedellytykset täyttyvät
- Yhdenvertaisin ja parhaiten vammaissopimuksen mukainen ratkaisu olisi myöntää henkilökohtaista apua kaikille sitä tarvitseville, valiten aina yksilöllisesti sopiva järjestämistapa

Vaativa moniammatillinen tuki / asumisen tuki

- Teknisluontoinen ja siten helposti korjattava virhe, jonka jääminen lakiin aiheuttaisi käytännössä monia ongelmia: kehitysvammalakiin ehdotettujen muutosten perusteella vammaisen asiakkaan asumisen palvelu olisi aina vaativaa moniammatillista tukea, jos asukkaan perusoikeuksia voisi olla tarvetta rajoittaa
- Pykälät tulee muuttaa niin, että
 - kukaan ei asu pitkäaikaisesti vaativan moniammatillisen tuen palvelussa, vaan tällöin tehdään asumisen tuen päätös
 - vaativasta moniammatillisesta tuesta ei tehtäisi aina päätöstä, kun aikuisen tai lapsen asumisen palvelussa voi olla tarve rajoittaa perusoikeuksia (vaan vain asiakkaan tarvitessa vaativaa moniammatillista tukea)

Uudistus voimaan & seuranta

- Kauan odotettu laki on erittäin tärkeä saada nyt hyväksyttyä ja voimaan
- Toimeenpanoa on tuettava vahvasti
- Lain toteutumisen seuranta varten on asetettava seurantaryhmä, jossa tulee olla jäsenet myös keskeisistä vammaisjärjestöistä
- Tarvittaviin korjaustoimiin (resurssit, sääntely jne.) ryhdyttävä viipymättä